3. Частка безготівкових розрахунків картками в Україні зросла до 44 % – НБУ // Укрінформ : сайт. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2522942-castka-bezgotivkovih-rozrahunkiv-kartkami-v-ukraini-zrosla-do-44-nbu.html (дата звернення: 22.10.2018).

4. Куліш А. Ю. Стан та аналіз безготівкових розрахунків в Україні та особливості їх обліку на вітчизняних підприємствах. *International Scientific Journal*. 2016. № 2. С. 116–119.

5. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : закон України від 04.06.2017 № 23246-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14 (дата звернення: 22.10.2018).

6. Эквайринг. Виды. Что такое эквайринг простыми словами // Блог Михаила Профитова о деньгодобыче. URL: http://interbablo.ru/ekvajring-vidy-chto-takoe-ekvajring-prostymi-slovami.html (дата звернення: 22.10.2018).

7. Что такое интернет-эквайринг? // Sravni.ru : сайт. URL: https://www.sravni.ru/enciklopediya/info/chto-takoe-internet-ehkvajring (дата звернення: 22.10.2018).

8. Здір В. А., Дернова І. А. Сутність еквайрингу, його види та переваги. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. С. 1100–1104.

Одержано 01.11.2018

УДК 65.012.8

Сергій Петрович МАТВЕЄВ,
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки та безпеки бізнесу
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету;

Лора Іллівна ПРОНКІНА,
кандидат економічних наук,
професор кафедри економіки та безпеки бізнесу
Харківського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В Україні відбуваються глибокі зміни, які обумовлені поверненням країни в русло спільних соціально-економічних процесів світового ринку,створенням сучасного розвинутого ринкового господарства.

Однією з найважливіших умов економічного розвитку України є ефективне організаційно-правове забезпечення економічної безпеки держави в цілому і окремих економічних структур різноманітних форм власності у нестабільному ринковому середовищі.

Під економічною безпекою підприємства – потрібно розуміти захищеність його діяльності від загроз зовнішнього середовища, а також здатність оперативно усунути виниклі загрози або пристосуватися до наявних умов, що негативно впливають на його діяльність. Це поняття включає комплекс заходів, які забезпечують конкурентоспроможність і економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту трудового колективу [1, с. 67].

Таким чином, загроза економічної безпеки підприємства може виявлятися у вигляді втрати рівня конкурентного статусу підприємства, або істотного погіршення його фінансового стану, або втрати позитивного іміджу підприємства. Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і спеціалісти будуть спроможні реагувати на виклики, що виникають, уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки дії окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Джерелами негативного впливу на економічну безпеку підприємства можуть бути: свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб’єктів господарювання; збіг об’єктивних обставин (стан фінансової кон’юнктури на ринках даного підприємства, наукові відкриття й технологічні розробки, форс-мажорні обставини тощо).

© Матвеєв С. П.,
Пронкіна Л. І., 2018

Негативні впливи на економічну безпеку можуть мати об'єктивний і суб'єктивний характер. Об'єктивними вважаються такі негативні впливи, які виникають незалежно від волі конкурентного підприємства або його окремих працівників. Суб'єктивні впливи мають місце через неефективну роботу підприємства в цілому або окремих його працівників [2, с. 49].

Головна мета економічної безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його постійне стабільне і максимально ефективне функціонування, а також високий потенціал розвитку в майбутньому.

До основних цілей досягнення економічної безпеки підприємства належать: забезпечення ефективної роботи, фінансової стійкості та незалежності;забезпечення технологічної незалежності й досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу; досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу; мінімізація негативного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища; юридична захищеність;забезпечення захисту технічної інформації, комерційної таємниці; ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів.

З метою запобігання загрози втрати економічної безпеки підприємства необхідно постійно враховувати весь спектр численних факторів, від яких залежить живучість підприємства.

До них належить перш за все ступінь адаптивності загального потенціалу підприємства, що визначається не тільки внутрішніми, а й зовнішніми впливами. В першу чергу, такий вплив виникає через мінливість попиту на продукцію фірми, яка зумовлена комплексом причин економічного та соціально характеру. На адаптивність потенціалу підприємства впливає також кон'юнктура, що складається на ринках ресурсів і ступінь залежності фірми від стабільності постачання цих ресурсів.

Важливим чинником безпеки підприємства є охорона виробничих секретів та комерційної таємниці, з одного боку, і нагромадження інформації про можливе втручання інших економічних агентів, реально діючих і потенційних конкурентів у діяльність підприємства – з другого.

Економічна безпека підприємства практично визначається здатністю керівництва вміло ризикувати при прийнятті стратегічно важливих для майбутнього підприємства рішень. Необхідно постійно порівнювати можливі виграші й витрати. Як свідчить практика, імовірність роботи без ризику надзвичайно мала. Крім того, необхідно пам'ятати і про можливі наслідки реалізованих рішень у майбутньому для самого підприємства, а також і для регіону країни, у першу чергу екологічних [3, с. 112].

Широкий комплекс проблем, із якими пов'язана економічна безпека підприємства, потребує їх системної класифікації за такими видами: технологічна, ресурсна, фінансова та соціальна безпека.

Технологічну безпеку характеризують такі чинники, як ступінь спрацювання основних виробничих засобів; завантаження спеціалізованого устаткування;доступ до «ноу-хау»; частка витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи; введення в дію нових основних виробничих засобів;

Ресурсна безпека може характеризуватися такими параметрами як:забезпеченість виробництва основними видами ресурсів; коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними ресурсами;можливість заміни та якість ресурсів.

Для фінансової безпеки характерні:динаміка обсягів виробництва й чистого прибутку;розмір заборгованості;частка на ринку; рівень рентабельності; інвестиції; довгострокові кредити.

Соціальну безпеку визначають такі параметри:розмір мінімальної заробітної плати; середня заробітна плата одного середньооблікового працівника; чисельність працівників, заробітна плата яких нижча від прожиткового мінімуму; заборгованість із заробітної плати; темпи скорочення чисельності персоналу; тривалість робочого тижня.

Для реалізації напрямів забезпечення всіх цих складових економічної безпеки українських підприємств можна порекомендувати:

– з метою посилення технологічної безпеки – створення нових організаційно-виробничих структур; використання лізингу; активна участь у міжнародних виставках, семінарах та впровадження передового світового досвіду;

– для забезпечення ресурсної безпеки – вдосконалення систем розрахунків; підвищення продуктивності праці; збільшення капіталовкладень у ресурсозбереження; стимулювання «ресурсного» напрямку науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт;

– в області фінансової безпеки – застосування принципу дотримання критичних строків кредитування; створення інформаційного центру з дебіторської та кредиторської заборгованості; створення в структурі інформаційного центру спеціальної групи фінансових працівників, яка б контролювала нарахування та сплату податків і зборів;

– для посилення соціальної безпеки – наближення рівня оплати праці до показників розвинутих країн; залучення робітників до управлінських функцій; підвищення кваліфікації працівників; зацікавленість адміністрації підприємства в працевлаштуванні безробітних; розвиток соціальної інфраструктури підприємства; підвищення матеріальної відповідальності працівників за результати своєї праці.

Таким чином, процес формування оптимального рівня економічної безпеки підприємства включає такі елементи:

– залучення та використання ефективних факторів виробництва (нового устаткування, кваліфікованої робочої сили і т. д.);

– виробництво продукції з урахуванням сучасних потреб ринку, підвищення її якості та надання нових властивостей;

– вибір надійних постачальників сировини, матеріалів, енергоносіїв укладання довгострокових перспективних договорів;

– надійний захист власних комерційних таємниць;

– посилення кадрового складу керівництва підприємства зміна,а в разі необхідності його заміни.

Для здійснення заходів із досягнення належної економічної безпеки слід визначити обсяг ресурсів і мобілізувати внутрішні й зовнішні їх джерела (продаж частини майна, розпродаж продукції, яка не реалізована, отримання кредиту).

Список бібліографічних посилань

1. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. Київ : 2009. 462 с.

2. Ковальов Д., Сухорукова Т. Економічна безпека підприємства. *Економіка України*. 2008. № 10. С. 48–51.

3. Козаченко А. В., Пономарев В. П., Ляшенко А. Н. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения : моногр. Киев : Либра, 2003. 280 с.

Одержано 31.10.2018

УДК 330.43:005.932(043.3)

Надія Володимирівна МЕЛЬНИКОВА,
кандидат економічних наук,
викладач кафедри економіки
Харківського національного університету будівництва та архітектури

БЕЗПЕКА ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні в Україні спостерігаються тенденції стрімкого застосування інформаційних систем у всіх сферах суспільно-економічного середовища. Особливо швидкими темпами розвиваються інформаційні системи в логістиці. Це обумовлене тим, що в логістиці інформаційні системи повинні забезпечувати всебічну інтеграцію всіх елементів управління матеріальними потоками, їх оперативну та надійну взаємодію. Саме тому виникає необхідність у побудові логістичних інформаційних систем (ЛІС), впровадження яких буде сприяти збільшенню безпеки підприємства.

Дослідженню ЛІС та питань їх безпеки присвячено ряд публікацій таких вчених, як Є. В. Крикавський, Т. С. Клєбанова, Ю. Г. Лисенко, М. В. Румянцев, М. А. Окландер, В. Ф. Гамалій та інші. Незважаючи на значний обсяг публікацій з цієї проблематики, задача формалізації процесів аналізу та безпеки ЛІС є недостатньо дослідженою.

© Мельникова Н. В., 2018